

НОВІ ЕКСПОРТНІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ: ВІДКРИТТЯ РИНКІВ АФРИКАНСЬКОГО КОНТИНЕНТУ

Диверсифікація географії товарного експорту нині є життєвою необхідністю та умовою відновлення промисловості України, отже і всієї економіки. Політичні події останнього часу наочно довели, що надмірна географічна концентрація експорту, яка донедавна була властива зовнішній торгівлі України, породжує економічну і політичну залежність від домінуючого торгового партнера, тим самим створює надмірні економічні ризики для національної безпеки країни. Агресивна політика Росії щодо України унеможливує налагодження спільних торгівельно-економічних відносин, що призводить до згортання даного вектору співробітництва.

Європейський вектор експорту української промислової продукції пов'язаний з великими ризиками, до яких українським виробникам складно адаптуватися. Це додаткові вимоги до якості продукції, належної організації основних та допоміжних виробничих процесів, підтвердження безпеки походження сировини, сертифікація продукції, що передбачає залучення додаткових фінансових та інформаційних ресурсів, кваліфікованих спеціалістів, часу для приведення всієї документації у відповідність до отримання європейських сертифікатів (НАССР, Global GAP). До того ж на початковому етапі українському бізнесу складно знайти торгових партнерів у ЄС, які на сьогоднішній день вже мають стійкі торгівельні відносини з іншими компаніями.

Результати аналізу зовнішньої торгівлі показують нову економічну реальність, в якій зараз перебуває Україна і доводять гостру необхідність пошуку нових горизонтів для реалізації української продукції.

Українським виробникам складно вийти на європейські ринки (сьогодні спостерігаємо зростання лише сировинного експорту в Європу). З початку 2016 року Україна суттєво змінила зовнішні торгівельні вектори. Якщо в 2013 році основним торговельним партнером були країни СНД на чолі з Росією, то уже за результатами 2015 року основним торговельним партнером є країни ЄС, що представлено на рис. 1.

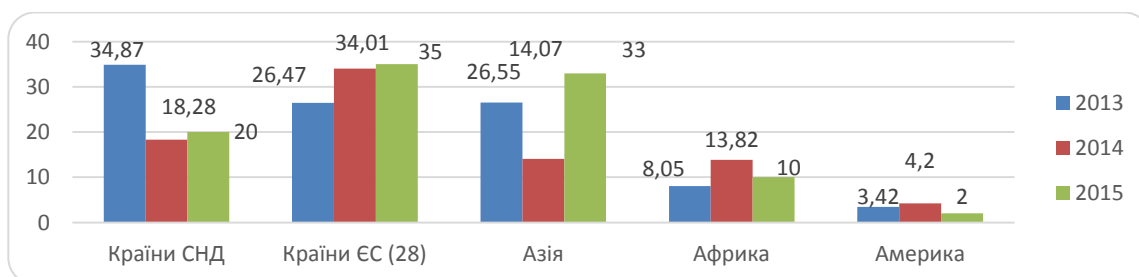

Рис.1. Географічна структура експорту продукції промисловості України в 2013 -2015рр., % [1]

Результати оприлюднення офіційних даних Управління статистики говорять, що за 2015р. експорт товарів до країн ЄС становив 13017,5 млн. дол. США і зменшився порівняно з 2014р. на 23,4% (на 3985,4 млн. дол.), сальдо зовнішньої торгівлі з ЄС є негативним і становить в 2015 році 2326,3 млн дол. (у 2014р. також негативне – 4066,2 млн дол.). Отже, поки що Україна більше імпортує товарів з Європи.

Натомість африканський ринок за 2015 рік в більшій мірі закуповує українські товари (сальдо зовнішньої торгівлі в 2015 році є позитивним), що підкреслює важливість переорієнтації векторів економічної співпраці України шляхом активізації торговельного, інвестиційного та науково-технічного співробітництва з країнами Африки.

Розглянемо детальніше, з якими країнами Африки Україна має найбільш тісні економічні взаємовідносини в 2015 році. Аналізуючи обсяги зовнішньої торгівлі України з країнами Африки за останні роки можемо побачити три найбільші торговельні партнери України: Єгипет (54% або 2,08 млрд дол.), Туніс (8,8% або 333,5 млн. дол.) та Алжир (5,4% або 200,6 млн. дол.). Обсяг експорту до інших країн є незначним і становить близько 1 % обсягу всього африканського експорту. Щодо імпорту, то найбільше в Україну ввозилось товарів з Південної Африки (25,1 %), Гани (19%) та Гвінеї (17,3%).

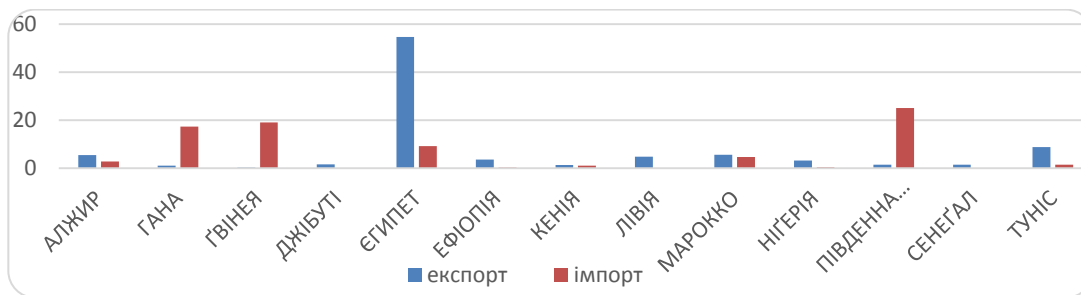

Рис.2. Структура зовнішньої торгівлі товарами України з країнами Африки в 2015р [1]

Тепер доцільно проаналізувати товарну номенклатуру промислової продукції, яка за останні 10 років майже не змінюється. Найбільш популярними товарними групами в країнах Африки є такі види української промислової продукції: чорні метали, зернові культури, продукція харчової промисловості (рис.3).

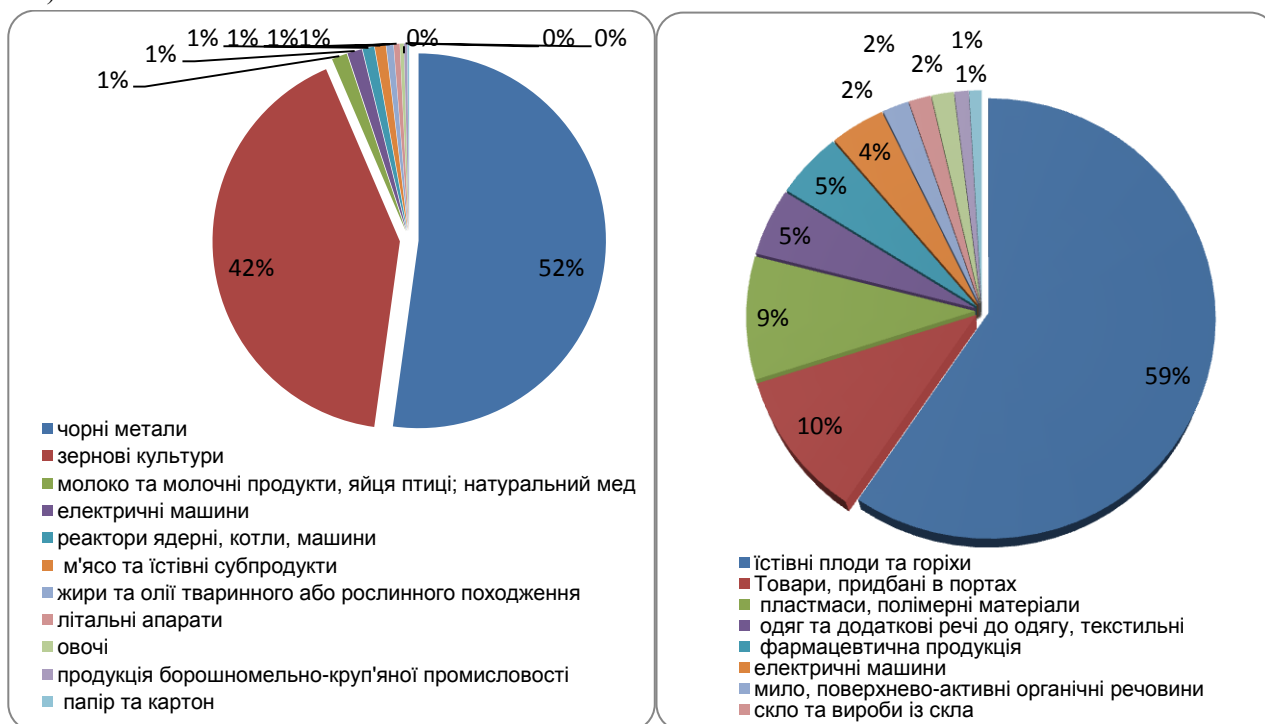

Рис.3. ТОП-10 українських товарів, що були експортовані та імпортовані до країн Африки в 2015 році [1]

Найбільш популярними продуктами, які вивозились з України до Африканського континенту, це чорні метали (1224,9 млн. дол.) та зернові культури (970,7 млн. дол.), а ввозились їстівні плоди та горіхи (337,41 млн. дол.), товари, придбані в портах (60,07 млн. дол.), пластмаси, полімерні матеріали (51,34 млн. дол.), продукція текстильної промисловості: одяг та додаткові речі до одягу (28,25 млн. дол.) та фармацевтична продукція (27,83 млн. дол.)

Галузевий аналіз експорту української продукції хоч і демонструє сировинну спрямованість експорту (чорні метали та зерно), проте також спостерігаємо позитивні зміни у бік зростання частки машинобудування. Так, за даними статистики у загальній структурі експорту частка продукції машинобудування до країн Африки мала тенденцію до зростання (з 1% до 2,6% у 2015 році).

Країни Африки відчувають дефіцит в таких товарних групах як засоби наземного транспорту, літальні апарати, прилади, обладнання, устаткування для різних виробничих цілей, вироби з деревини, полімерні та хімічні речовини, товари суспільного споживання: продовольство, ліки, меблі та ін. Враховуючі відсутність жорстких регламентів щодо сертифікації продукції та наявність значного виробничого потенціалу, Україна могла б забезпечити їх постачання до африканських країн.

Важливість Африканського континенту для України обумовлюється як політичними, так і економічними інтересами. В Африці розташовано більше 54 країн. Разом з тим сільське господарство африканських країн не забезпечує місцеве населення продовольством внаслідок відставання виробництва основних продовольчих культур від темпів зростання населення. За даними Фонду Народонаселення ООН

населення Африки подвоїлося за останні 27 років, сьогодні кількість людей, що мешкають у країнах Африки, перевищила мільярд, а до 2050 року вона сягне 2 мільярдів. Швидко зростаючий внутрішній ринок, поступовий ріст купівельної спроможності, економічне зростання багатьох африканських держав обумовлюють підвищений інтерес до них зі сторони світових виробників.

До того ж посилення африканського напрямку дасть змогу модернізувати виробничі потужності для харчової, фармацевтичної, машинобудівної, деревообробної, хімічної та інших видів промисловостей України, які сьогодні переживають не прості часи в зв'язку з розірванням традиційних економічних зв'язків з Росією. Валютні надходження від експортної діяльності є потужними фінансовим джерелом, що дозволить закупити технології і обладнання з європейських країн, адаптувати виробничі потужності до стандартів європейського споживача, і в кінцевому підсумку сприятиме виходу українських виробників на європейський ринок.

Така співпраця матиме значний макроекономічний ефект: створення додаткових робочих місць, наповнення місцевих бюджетів, зміцнення спроможності регіонів, а в кінцевому результаті зростання конкурентоспроможності України.

Таким чином, реалізація планів торговельно-економічного співробітництва між Україною та країнами Африки характеризується відсутністю принципових протиріч, які б заважали розбудові партнерських відносин, але існують певні ризики для взаємовигідного співробітництва, обумовлені інтересами інших країн, що вже мають вплив на розвиток спільних зовнішньоекономічних відносин, наявністю значних ментальних розбіжностей та необхідністю посилення стимулюючої ролі державних органів до розширення зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та країнами Африки.

Список літератури:

1. Зовнішня торгівля України товарами та послугами. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс.– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>